

Podgorica, 03. april 2020. godine

SEKTORSKA ANALIZA
za utvrđivanje predloga prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava
za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija
iz Budžeta Crne Gore u 2021. godini

Sektorska analiza se sačinjava na osnovu strateških i planskih dokumenata odnosno propisa u odgovarajućoj oblasti od javnog interesa uz konsultacije sa zainteresovanim nevladinim organizacijama, i predstavlja osnov za utvrđivanje prioriternih oblasti i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta u narednoj godini, u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama. Sektorska analiza se priprema u tekućoj za narednu kalendarsku godinu radi blagovremenog planiranja visine sredstava koja će biti opredijeljena na pozicijama ministarstava nadležnih za oblasti koje Vlada utvrdi kao prioritne za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija. Analiza će poslužiti i za pripremu javnih konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti koja će biti utvrđena kao prioritna.

1. OBLASTI OD JAVNOG INTERESA U KOJIMA SE PLANIRA FINANSIJSKA PODRŠKA ZA PROJEKTE I PROGRAME NVO

1.1. Navesti u kojim oblastima od javnog interesa (iz člana 32 Zakona o NVO) iz nadležnosti ministarstva planirate finansijsku podršku iz budžeta za projekte i programe NVO:

☐ socijalna i zdravstvena zaštita	☐ razvoj civilnog društva i volonterizma	☐ zaštita životne sredine
☐ smanjenje siromaštva	☐ evroatlantske i evropske integracije Crne Gore	☐ poljoprivreda i ruralni razvoj
☐ zaštita lica sa invaliditetom	☐ institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje	☐ održivi razvoj
☐ društvena briga o djeci i mladima	☐ nauka	☐ zaštita potrošača
☐ pomoć starijim licima	☐ umjetnost	☐ rodna ravnopravnost
☒ zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava	☐ kultura	☐ borba protiv korupcije i organizovanog kriminala
☐ vladavina prava	☐ tehnička kultura	☐ borba protiv bolesti zavisnosti
☐ druge oblasti od javnog interesa utvrđene posebnim zakonom (navesti koje): _____		

2. PRIORITETNI PROBLEMI I POTREBE KOJE TREBA RIJEŠITI U 2021. GODINI FINANSIRANJEM PROJEKATA I PROGRAMA NVO

2.1. Navesti prioritetne probleme u oblasti(ma) iz nadležnosti ministarstva koji se planiraju rješavati finansiranjem projekata i programa nevladinih organizacija. Opis problema obrazložiti koristeći konkretne mjerljive pokazatelje trenutnog stanja i željenog stanja odnosno rješenja, navodeći izvor u kojem su takvi podaci dostupni. Pokazatelji mogu biti informacije iz uporednih analiza, izvještaja, rezultata istraživanja, studija, i drugi dostupni statistički podaci.

Opis problema:

„Za razliku od drugih manjinskih naroda i manjinskih nacionalnih zajednica, koji su uključeni u savremene tokove crnogorskog društva, Romi i Egipćani su najugroženija i najmarginalizovanija manjinska nacionalna zajednica u Crnoj Gori. Niska ekonomska moć, nizak stepen obrazovanja, veoma mali broj zaposlenih, neadekvatni stambeni uslovi, socijalna neprihvaćenost sa reslovima etničkih stereotipija i predrasuda, specifičan način življenja i druge karakteristike, samo su neki od uzroka njihovog teškog položaja u društvu“.¹

Istraživanja pokazuju da Romi predstavljaju jednu od najviše diskriminiranih i najranjivijih grupa u Evropi. Njihov položaj je praktično u svim aspektima života gori od prosjeka većine: stopa smrtnosti djece je veća, životni vijek je kraći, prihod po glavi stanovnika niži a nezaposlenost veća, što su sve ključni pokazatelji socijalne isključenosti. Nepovoljan položaj romske zajednice u velikoj mjeri je prepoznat na međunarodnom i nacionalnom nivou, pokrenut je širok spektar inicijativa u cilju poboljšanja njihovog položaja.²

Naravno, postignut je određeni napredak u svim prioritetnim oblastima, međutim, još potpuno nedovoljan u onom obimu da bi se situacija Roma potpuno poboljšala i na terenu i u svakodnevnom životu ove manjinske zajednice.

Vlada Crne Gore je u martu 2016. godine donijela *Strategiju za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020*, čiji je opšti cilj *socijalna inkluzija Roma i Egipćana kroz poboljšanje socio-ekonomskog položaja pripadnika ove populacije*. Strategijom su obuhvaćene sljedeće oblasti:

- obrazovanje,
- zapošljavanje,
- stanovanje,
- zdravstvena zaštita,
- pravni status,
- socijalni status i porodična zaštita (u okviru kog su definisane četiri podoblasti i to: borba protiv nasilja u porodici i nasilje nad ženama; prevencija i suzbijanje prosjačenja; borba protiv trgovine ljudima i sprečavanje sklapanja dječijih nedozvoljenih brakova),

¹ Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020

² Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u CG 2016-2020

- i oblast kulture, identiteta i informisanja.

Kao prioritete u 2021. godini, postavljamo rješavanje problema u sljedećim oblastima:

- **Obrazovanje;**
- **Zdravstvena zaštita;**
- **Antidiskriminacija Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki;**
- **Socijalni status i porodična zaštita;**
- **Kultura, sport, identitet i informisanje;**

OBRAZOVANJE

Crna Gora je u proteklih deset godina ostvarila napredak u oblasti inkluzivnog obrazovanja. Sve veći broj djece romske i egipćanske populacije upisuje osnovnu školu. Prema podacima Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova iz 2011. godine, polovina od ukupnog broja djece romske i egipćanske populacije pohađa školu. Manje od jedne trećine završi osnovnu školu, dok 7% njih završi srednje obrazovanje.

Takva situacija za rezultat ima to da najveći dio Roma i Egipćana u dobi radne sposobnosti nema adekvatno obrazovanje potrebno za angažman na bolje plaćenim poslovima. Za to je od izuzetnog značaja investiranje u obrazovanje romske i egipćanske djece da bi se kasnije mogli osposobiti za uspješan pristup tržištu rada.³

Školske 2019/20. godine upisano je 208 djece romske i egipćanske populacije u predškolske ustanove, u Osnovne Škole 1830 učenika, a u srednje škole 142 učenika/učenicke.

Prema *Istraživanju socijalnog položaja i socijalne inkluzije Roma i Egipćana*⁴ iz 2016. godine **68% djece** romske i egipćanske zajednice je pohađalo osnovnu školu, dok prema *Istraživanju višestrukih pokazatelja u romskim naseljima u Crnoj Gori (MICS)*⁵, iz 2018. godine **77% djece** romske i egipćanske zajednice pohađa osnovnu školu.

Iako je ostvaren napredak kada je u pitanju uključenost romske i egipćanske djece u redovno osnovnoškolsko obrazovanje i dalje postoji jaz između pripadnika romske i egipćanske zajednice i ostalog stanovništva (nacionalno) kada je u pitanju oblast Obrazovanja. Međutim, povećanje od skoro 10 % djece romske i egipćanske zajednice koja pohađaju osnovnu školu, u odnosu

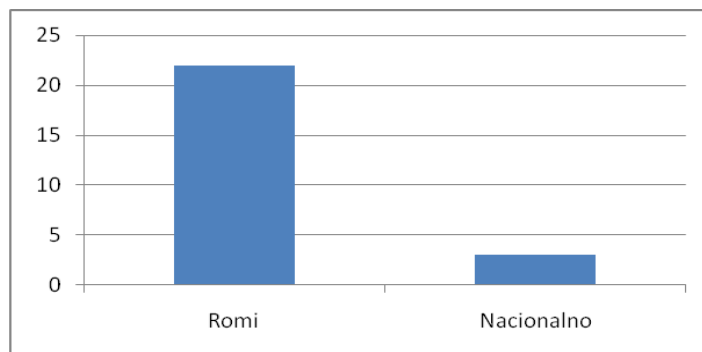
³ Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020, str. 24

⁴http://www.mmp.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rid=266232&rType=2&file=Istrazivanje%20socijalnog%20polozaja%20i%20socijalne%20inkluzije%20Roma%20i%20Egip%C4%87ana%20u%20CG_2016..pdf

⁵ *Istraživanje višestrukih pokazatelja u romskim naseljima u Crnoj Gori (MICS)*, Monstat, 2018. godina

na 2016. godinu je ohrabrujuće i jasan je pokazatelj da su aktivnosti koje su realizovane u prethodnom periodu dale određeni rezultat.

Dimenzije nepohađanja škole, po nivoima obrazovanja prema *Istraživanju višestrukih pokazatelja u romskim naseljima u Crnoj Gori (MICS⁶)*, pokazuje da 16% djece starosti 36-59 mjeseci u romskim naseljima u Crnoj Gori pohađa predškolsko obrazovaje. **22% romske djece osnovnoškolskog uzrasta ne pohađa osnovnu ili srednju školu, dok je nacionalno to 3%.** 75.5% romske djece srednjoškolskog uzrasta ne pohađaju osnovnu ili srednju školu, a nacionalno je to 6.5%. 3.5 % je romske djece koja pohađaju osnovnu školu, ali su u riziku od napuštanja škole (najmanje dvije godine starija od predviđenog uzrasta), a nacionalno je to 1.5%. 5% je romske djece koja pohađaju srednju školu, a u riziku su od napuštanja škole (najmanje dvije godine starija od predviđenog uzrasta, a nacionalno je to 3.5%.⁷

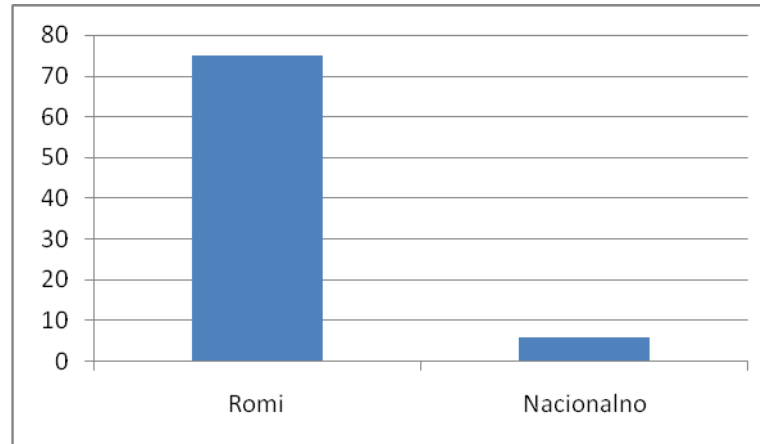
Grafikon br. 1: Djeca osnovnoškolskog uzrasta koja ne pohađaju školu

Na grafikonu broj 1. su prikazani podaci o djeci osnovnoškolskog uzrasta koja ne pohađaju osnovnu školu. U odnosu na podatke iz 2016.godine u ovom dijelu je ostvaren značajan napredak tako da je do 2018.godine došlo do povećanja od skoro 10% djece romske i egipćanske zajednice koja pohađaju osnovnu školu. Međutim, i dalje je 22% djece RE osnovnoškolskog uzrasta van obrazovnog sistema u Crnoj Gori. Ovaj podatak je zabrinjavajući i svim prethodnim strategijama je bio tretiran i u tom dijelu se ulažu značajni naponi ali na žalost proces integracije romske i egipćanske zajednice je dugoročan proces. Uzroci ovog problema su mnogobrojni, a prije svega prepoznat je u tome što više od 90% punoljetnih pripadnika RE (roditelja djece) nema skoro nikakvo obrazovanje i nijesu motivisani da svoju djecu uključe u obrazovni sistem. Osim toga, Romi još uvijek nijesu prihvaćeni

⁶http://www.monstat.org/userfiles/file/MICS/MNE/n/MNE_MICS6%20Statistic%CC%8Cki%20pregled%20Obrazovanje%20MNE_Romska%20naselja%20u%20Crnoj%20Gori%202018_FINAL.pdf

⁷*Istraživanje višestrukih pokazatelja u romskim naseljima u Crnoj Gori (MICS)*, Monstat, 2018. godina (Istraživanje višestrukih pokazatelja u romskim naseljima Crnoj Gori (MICS) sprovela je Uprava za statistiku tokom 2018. godine u sklopu globalnog MICS programa. Tehničku podršku obezbijedio je Dječji fond Ujedinjenih nacija (UNICEF). UNICEF, Vlada Crne Gore i UNHCR pružili su finansijsku podršku.)

od strane drugih građana kao ravnopravni i jednaki, a na to nam ukazuju relevantna istraživanja etničke distance, gdje je distanca prema romima 0.61 na ljestvici od 0 do 1.⁸ Osnovno obrazovanje u Crnoj Gori je obavezno i predviđene su sankcije za roditelje djece koji ne šalju svoju djecu u školu, te se u tom dijelu trebaju uložiti dodatni napor kako bi se ispoštovala elementarna prava djeteta. Posljedice ovog problema treba da zabrinu cjelokupno društvo, a prije svega utiču negativno na razvoj djeteta, dovode do siromaštva, prosjačenja, dječijih/ugovorenih brakova, utiču na zdravlje djeteta i dr.

Grafikon br. 2: Djeca srednjoškolskog uzrasta koja ne pohađaju školu

Na grafikonu br. 2 prikazana je trenutna situacija kada je u pitanju nepohađanje srednjoškolskog obrazovanja od strane pripadnika romske i egipćanske populacije. Podatak da 75.5% romske djece srednjoškolskog uzrasta ne pohađaju srednju školu, a nacionalno je to 6.5%, nam jasno pokazuje da je na sekundarnom nivou još veći jaz između većinske populacije i pripadnika romske i egipćanske zajednice u odnosu na primarno obrazovanje. I pored brojnih mjera afirmativne akcije koje se preduzimaju, pohađanje sekundarnog obrazovanja učenika romske i egipćanske zajednice nije na odgovarajućem nivou. Pohađanje i uspješan završetak sekundarnog obrazovanja pripadnika romske i egipćanske zajednice je važno prije svega iz razloga što se u sekundarnom obrazovanju stiču stručne kvalifikacije za obavljanje određenih poslova, te je ovo velika kočnica za povećanje zaposlenosti pripadnika romske i egipćanske populacije. Na evidenciji Zavoda⁹ se na dan 31.12.2019. godine nalazilo se 747 pripadnika Roma i Egipćana koji su se tako izjasnili (375 žena ili 50,20%) i koji aktivno traže zaposlenje. Od tog broja 18 lica je sa III nivoom kvalifikacije obrazovanja, tri lica sa završenim IV nivoom kvalifikacije obrazovanja, 17 lica sa II nivoom kvalifikacije obrazovanja, dok je čak 94,91% sa I nivoom kvalifikacije obrazovanja.

⁸Istrazivanje CEDEM 2019,

⁹ Zavod za zapošljavanje Crne Gore

Kada je u pitanju tercijarno obrazovanje na fakultetima u Crnoj Gori, školske 2017/18. godine, studiralo je 27 pripadnika/pripadnica romske i egipćanske zajednice, a od tog broja je bilo 16 stipendista. U prvom semestru školske 2019/20 godine bilo je 13 stipendista romske i egipćanske zajednice na tercijarnom nivou obrazovanja. Broj studenata romske i egipćanske zajednice je veći od prikazanog broja stipendista, ali je i pored toga mali broj pripadnika romske i egipćanske zajednice koji pohađaju i završavaju tercijarno obrazovanje.

Način doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema

U skladu sa planovima iz oblasti *Obrazovanja*, doprinos nevladinih organizacija realizacijom projekata/programa u 2021. godini ogledaće se u sprovođenju sljedećih mjera/ aktivnosti:

- Kampanje/edukacije roditelja i djece romske i egipćanske populacije, u cilju ukazivanja na značaj predškolskog obrazovanja;
- Kampanje/edukacije roditelja i djece romske i egipćanske populacije, u cilju ukazivanja na obavezu osnovnoškolskog obrazovanja;
- Kampanje/edukacije roditelja i djece romske i egipćanske populacije, u cilju ukazivanja na značaj srednjoškolskog obrazovanja;
- Edukacija/motivacija učenika romske i egipćanske populacije završnih razreda osnovnih škola da nastave svoje obrazovanje, odnosno upišu srednju školu;
- Edukacija/motivacija učenika romske i egipćanske populacije završnih razreda srednje škole da nastave svoje obrazovanje kroz visokoškolske obrazovne ustanove;
- Organizovanje tematskih okruglih stolova / radionica u cilju ukazivanja na značaj uključivanja romske i egipćanske populacije u obrazovni sistem.

Indikator: broj sprovedenih edukacija/kampanja, broj održanih okruglih stolova/radionica.

ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Analiza problema

Problem zdravstvene zaštite romske i egipćanske populacije, posebno je izražen i jasno prepoznat u relevantnim preporukama EU, kao i u NRIS kriterijumima. Sve zemlje EU kao i zemlje u okruženju, posebno identifikuju potrebu za značajnim unapređenjem zdravstvene zaštite Roma i Egipćana.¹⁰

Na osnovu istraživanja koje je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, realizovalo u februaru 2016. godine, za potrebe pisanja Strategije, kao i za potrebe monitoringa fекata implementacije strategije u naredne četiri godine, identifikovani su ključni problemi koji se tiču zdravstvene zaštite romske i egipćanske populacije.

Prije svega, oko 40% uzorkom obuhvaćenih Roma i Egipćana vlastito zdravstveno stanje procenjuje kao loše ili veoma loše. U 26% romskih i egipćanskih domaćinstava, živi makar jedna osoba teškog zdravstvenog stanja ili sa invaliditetom, od čega u 6% ovih domaćinstava (od tih 26%), živi više od jedne osobe teškog zdravstvenog stanja. U više od 1/3 ispitanih domaćinstava identifikovano je da je bilo smrtnog slučaja u porodici, koji se desio od 2010. godine do danas. Kalkulišući očekivano trajanje života samo za ovaj period, došlo se do podatka da je očekivano trajanje života pripadnika romske populacije 55. godina. Poređenja radi, očekivani životni vijek pripadnika većinskog stanovništva u Crnoj Gori je 76. godina. To u prevodu znači da, kada se neko rodi kao Rom ili Egipćanin u Crnoj Gori očekivano je da će u prosjeku živjeti oko 20 godina kraće od nekog koji je u istoj zemlji rođen kao neko ko ne pripada romskoj ili egipćanskoj populaciji. Ovaj podatak je blago rečeno zabrinjavajući i ukazuje na uslove i kvalitet života romske i egipćanske populacije, a posebno na nebrigu o vlastitom zdravlju.¹¹

Takođe, kada je u pitanju Zdravstvena zaštita naprijed pomenutim MICS istraživanjem iz 2018. godine, utvrđeno je da među ispitanicima romske populacije starosti 15–49 godina, sveobuhvatno znanje o HIV-u na veoma je niskom nivou – svega 3% među ženama i 4% među muškarcima. Diskriminatorski stavovi prema osobama koje žive s HIV-om veoma su izraženi. Zastupa ih devet od deset žena starosti 15–49 godina i osam od deset muškaraca iz iste starosne grupe. Manje od 1% žena i svega 2% muškaraca u romskim naseljima starosti 15–49 godina testirali su se na HIV u posljednjih 12 mjeseci i znaju svoje rezultate. Među ispitanicima starosti 15–49 godina koje žive u romskim naseljima, nema nijedne kojoj je ponuđeno testiranje na HIV i koja je to testiranje prihvatila i nakon toga dobila rezultate i zdravstvene informacije, odnosno savjetovanje u vezi s HIV-om za vrijeme prenatalne njege.¹²

¹⁰ Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020

¹¹ Ibid

¹² http://www.monstat.org/userfiles/file/MICS/MNE/n/MNE_MICS6%20Statistic%CC%8Cki%20pregled%20HIV%20MNE_Romska%20naselja%20u%20Crnoj%20Gori%202018_FINAL.pdf

Kada su u pitanju stavovi građana u romskim naseljima u Crnoj Gori prema redovnoj vakcinaciji djece podaci iz istraživanja (MICS)¹³ iz 2018. Godine pokazuju sljedeće: 9% žena i 5% muškaraca iz romskih naselja starosti 15-49 godina saopštilo je da vakcina/vakcine iz preporučenog kalendara vakcinacije za djecu mogu dovesti do ozbiljnih neželjenih događaja nakon vakcinacije.¹⁴ Oko 1% žena saopštilo je da bi MMR vakcina mogla uzrokovati ozbiljne neželjene događaje nakon vakcinacije. 47% roditelja/staratelja iz romskih naselja saopštilo je da su odložili vakcinaciju, a 23% da je odbilo da vakciniše dijete mlađe od pet godina.¹⁵ Oko tri četvrtine roditelja/staratelja (73%) ima pozitivnu percepciju preporučenog kalendara vakcinacije. 51% roditelja/staratelja izjavilo je da bi pristalo da dijete primi vakcine protiv bakterija pneumokoka, a 49% da bi pristalo da dijete primi vakcinu protiv humanog papiloma virusa (HPV) ako ih je preporučio pedijatar.

Način doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema

U skladu sa planovima iz oblasti Zdravstvene zaštite, doprinos nevladinih organizacija ogledaće se u realizaciji sledećih mjera/aktivnosti:

- **Kampanje/edukacije sa ciljem da što veći Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki u Crnoj Gori prepozna značaj redovne vakcinacije djece;**
- **Organizovanje preventivnih zdravstvenih pregleda;**
- **Kampanje o značaju reproduktivnog zdravlja, s naglaskom na žene Romkinje i Egipćanke ;**
- **Kampanje o infektivnim bolestima, s naglaskom na žene Romkinje i Egipćanke;**
- **Kampanje/edukacije sa ciljem povećanja znanja o HIV/AIDS, o štetnosti korišćenja psihoaktivnih supstanci, kao i o prevenciji i borbi protiv ovih negativnih pojava.**
- **Organizovanje tematskih okruglih stolova/radionica u cilju ukazivanja na značaj uključivanja romske i egipćanske populacije u sistem zdravstvene zaštite.**

Indikator: broj obavljenih preventivnih pregleda, broj sprovedenih kampanja, broj održanih okruglih stolova/radionica/edukacija.

¹³ Istraživanje višestrukih pokazatelja u romskim naseljima Crnoj Gori (MICS) sprovedla je Uprava za statistiku tokom 2018. godine u sklopu globalnog MICS programa.

¹⁴http://www.monstat.org/userfiles/file/MICS/MNE/n/MNE_MICS6%20Statistic%CC%8Cki%20pregled%20Stavovi%20prema%20vakcinaciji%20MNE_Romska%20naselja%20u%20Crnoj%20Gori%202018_FINAL.pdf

¹⁵ Najčešći razlog odlaganja vakcinacije bilaje bolest djeteta u vrijeme vakcinacije ili alergija na vakcinu ili njene sastojke. Isti je razlog najčešće navođen i kada je riječ o odbijanju vakcinacije.

ANTIDISKRIMINACIJA ROMA/ROMKINJA I EGIPĆANA/EGIPĆANKI

Analiza problema

Opšta procjena građana Crne Gore o prisutnosti diskriminacije u našoj zemlji, pokazuje da više od polovine, odnosno 54.4% građana smatra da je diskriminacija veoma ili u priličnoj mjeri prisutna, skoro trećina građana, 31.9% smatra da je diskriminacija prisutna u maloj mjeri ili je uopšte nema, dok 13.7% građana nije imao jasan stav o ovom pitanju. Upoređivanje dobijenih podataka sa onima iz 2013. godine pokazuje da je došlo do izvjesnog smanjenja stepena diskriminacije u Crnoj Gori. Na osnovu ukupnih rezultata napravljeno je rangiranje društvenih grupa prema stepenu diskriminacije, pri čemu rezultati pokazuju da su prema mišljenju građana Crne Gore najviše diskriminirani Romi. Nejednak tretman prema ispitivanim grupama je najvidljiviji kada je u pitanju posao, naročito kod Roma i osoba sa invaliditetom, sa preko 60%, kao i starijih osoba sa 48.4%, dok najmanju diskriminaciju kod zapošljavanja imaju žene, 19.8%. Građani Crne Gore generalno procjenjuju da u pogledu zdravstvene zaštite, dostupnosti obrazovanja i tretmana u sudskim procesima, nijedna marginalna grupa ne trpi značajan stepen diskriminacije, iako se može uočiti da romska populacija u takvoj vrsti procjene ipak ima najveće skorove, za razliku od ženske populacije, koja je prema procjenama crnogorskih građana u najpovoljnijem položaju od svih marginalnih grupa.¹⁶

Način doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema

U skladu sa planovima iz oblasti *Antidiskriminacija Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki*, doprinos nevladinih organizacija ogledaće se u realizaciji sledećih mjere/ aktivnosti:

- **Kampanje u cilju borbe protiv diskriminacije Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki;**
- **Organizovanje tematskih okruglih stolova / radionica u cilju ukazivanja na značaj borbe protiv diskriminacije Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki.**
- **Edukacije u cilju osnaživanja za učešće u političkom i javnom životu pripadnika romske i egipćanske populacije, sa posebnim naglaskom na žene .**

Indikator: broj realizovanih edukacija/kampanja, broj edukovanih osoba, broj održanih okruglih stolova/radionica.

¹⁶ "Odnos građana prema diskriminaciji u Crnoj Gori"

SOCIJALNI STATUS I PORODIČNA ZAŠTITA

Analiza problema

U Crnoj Gori je uspostavljen dobar zakonski i strateški okvir za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Statistika o slučajevima nasilja nad ženama i u porodici u Crnoj Gori se ne vodi po osnovu nacionalne pripadnosti, tako da ne postoje podaci, koji se odnose isključivo na romsku i egipćansku populaciju. No, opšta je procjena zaposlenih u javnom sektoru i posebno onih koji se bave rodnom ravnopravnošću, da je problem porodičnog nasilja i nasilja nad ženama u romskim i egipćanskim porodicama veoma izražen i da je neophodno da se ovom pitanju posveti posebna pažnja.¹⁷

Drugi problem, koji treba da se adresira kao posebna oblast u ovom segmentu, jeste pitanje sklapanja dječijih, prisilnih i ugovorenih brakova. I u ovom pogledu, nažalost, nije moguće utvrditi precizne podatke, ali se na osnovu procjene kako nadležnih organa, tako i NVO romskih i egipćanskih aktivista može reći da je broj slučajeva dječijih, prisilnih i ugovorenih brakova takav da zaslužuje posebnu pažnju.¹⁸

Strategijom za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020 su u ovom dijelu definisani sljedeći ciljevi:

- Borba protiv nasilja u porodici i nasilja nad ženama;
- Prevencija i suzbijanje prosjačenja;
- Borba protiv trgovine ljudima;
- Sprečavanje dječijih, prisilnih i ugovorenih brakova.

Kada je o nasilnom ponašanju riječ problem je veoma složen. On proističe iz velikog broja faktora kao što su nedostatak obrazovanja, niski materijalni status, patrijarhalni način života i legitimizacija nasilnog ponašanja usled naslijeđene kulture porodičnog života. Zbog veoma izraženih patrijarhalnih odnosa koji su dominantni u romskoj i egipćanskoj zajednici u Crnoj Gori, veliki broj Romkinja i Egipćanki suočava se sa nasiljem u porodici i ugovorenim brakovima. Rezultati istraživanja o nasilju u porodici su potvrdili da se Romkinje i Egipćanke konstantno u okviru svoje etničke zajednice suočavaju sa nasiljem (oca, brata, supruga, svekra, pa čak i svekrve). Kao najčešće razloge nasilja u porodici ispitanice obuhvaćene istraživanjem su navele: tradiciju, njih 32,4%, alkohol 18,4%, narkotike 2,2%, siromaštvo 6,5%, nizak nivo obrazovanja 1,6%. Romkinje i Egipćanke su primarnom socijalizacijom prihvale matrice nasilničkog ponašanja prema njima kao potpuno prirodne, što se može zaključiti i iz njihovog odnosa prema nasilju. S druge strane, evidentna izolovanost od većinske populacije Romkinju i Egipćanku sprječava da izlaz iz nasilja potraži u institucijama sistema.¹⁹

¹⁷ Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u CG 2016-2020

¹⁸ Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u CG 2016-2020

¹⁹ Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u CG 2016-2020, str 74

Dječiji, prisilni i ugovoreni brakovi u romskoj i egipćanskoj zajednici predstavljaju veliki problem, naročito za djevojčice, što dovodi do njihove socijalne isključenosti, napuštanja škole i ostajanja bez mogućnosti spoznavanja i razvijanja svoje sposobnosti i kreiranja vlastite budućnosti, te su prisiljene prepustiti se životu koji su za njih odredili njihovi roditelji, uglavnom muški članovi koji imaju kontrolu i moć. Majke su same još uvijek nedovoljno osnažene i ohrabrene da se bore za svoja prava i prava svojih kćerki.

Istraživanje višestrukih pokazatelja u romskim naseljima u Crnoj Gori (MICS) koje je sproveda Uprava za statistiku tokom 2018. godine u sklopu globalnog MICS programa pokazuje da je ukupno 23% žena u romskim naseljima starosti 20-24 godine stupilo u brak prije 15. godine što je znatno više u poređenju sa 6% muškaraca starosti 20-24 godina koji su u brak stupili prije 15. godine života. U brak je prije 18. godine stupilo 55% žena i 25 % muškaraca starosti 20-49 godina. Takođe navedenim istraživanjem je utvrđeno da postoji negativna povezanost između nivoa obrazovanja i braka prije 18.godine među ženama starosti 20-49 godina, koja iznosi 59% kod žena sa predškolskim obrazovanjem ili bez obrazovanja i taj procenat se smanjuje na 25% među onima sa srednjim ili višim obrazovanjem.

Činjenica da su dječiji, prisilni i ugovoreni brakovi još uvijek veliki problem u romskoj i egipćanskoj zajednici, potvrđena je sledećim podacima: u 59,1% slučajeva odluku o sklapanju braka donose roditelji, u 52% ispitanice ističu da one same ne biraju ni partnera, kao ni trenutak kada će ući u brak, već da u njihovo ime to čine roditelji, šira porodica i staro vijeće, dok čak 44.2% djevojaka do samog ulaska u brak nije čak ni poznavalo svog budućeg muža.²⁰

Prosjačenje djece romske zajednice je učestali obrazac ponašanja kako u Crnoj Gori tako i u zemljama regiona. Komparativna praksa je pokazala da su sve dosadašnje mjere imale ograničen efekat. Dva su aspekta ovog problema. Prvo, sami roditelji ili podstiču ili odobravaju prosjačenje vlastite djece, i drugo, u određenom broju slučajeva se radi o organizovanom prosjačenju koje organizuju pojedinci u cilju sticanja vlastite dobiti.

Romi i Egipćani su posebno izloženi opasnostima da postanu žrtve trgovine ljudima, te su stoga u ovom pogledu potrebne i posebne mjere prevencije i sprječavanja trgovine. Problem je posebno složen zato što on zahtijeva saradnju na regionalnom nivou između nadležnih organa, što znači da je međudržavna saradnja, a posebno saradnja sa graničnom policijom od posebnog značaja. Nevladine organizacije bi mogle djelovati preventivno u ovom dijelu u smislu organizovanja edukacija/kampanja o načinima zaštite od trgovine ljudima. U ovom dijelu, takođe, postoji mogućnost preventivnog djelovanja nevladinih organizacija prvenstveno kada je riječ o prosjačenju i dječijim, prisilnim i ugovorenim brakovima.

²⁰ IZVOR: NVO Centar za romske inicijative <http://crink.me/brosure/>

Način doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema

U skladu sa planovima iz oblasti Socijalni status i Porodična zaštita, doprinos nevladinih organizacija ogledaće se u realizaciji sledećih mjera/ aktivnosti:

- **Edukacija roditelja, djece, žena, aktivistkinja romske i egipćanske populacije, službenika državne uprave o zaštiti od nasilja u porodici i dječijih, prisilnih i ugovorenih brakova među romskom i egipćanskom populacijom²¹;**
- **Organizovanje kampanja u romskim i egipćanskim naseljima o problemu nasilja nad ženama i dječijim, prisilnim i ugovorenim brakovima djevojčica romske i egipćanske populacije²²;**
- **Kampanje za širu javnost u cilju ukazivanja na probleme nasilja u porodici; dječijih, prisilnih i ugovorenih brakova i prosjačenja;**
- **Organizovanje tematskih okruglih stolova/radionica u cilju ukazivanja na probleme nasilja u porodici; dječijih, prisilnih i ugovorenih brakova i prosjačenja;**
- **Informisanje/edukacije/treninzi o zakonskim mjerama za sprječavanje sklapanja dječijeg nedozvoljenog braka;**
- **Obuka zaposlenih u relevantnim institucijama za ranu identifikaciju dječijih, prisilnih i ugovorenih brakova;**

Indikator: broj sprovedenih edukacija/kampanja; broj sprovedenih treninga, broj organizovanih tematskih okruglih stolova/radionica

KULTURA, SPORT, IDENTITET I INFORMISANJE

Analiza problema

Jedan od problema koji svakako zaslužuje posebnu pažnju jeste i pitanje kulture i identiteta Roma. Romska manjinska zajednica posjeduje čitav niz različitih kulturnih karakteristika koje čine njihov jedinstveni identitet. Uprkos tome, u Crnoj Gori, a isto je i u drugim zemljama, u romskoj populaciji nije dovoljno razvijena svijest o vlastitom identitetu, niti postoje organizovani mehanizmi zaštite tog identiteta. Problem je izražen i usljed činjenice da je samoidentifikacija pripadnika romske populacije najčešće definisana negativno, kao suprotnost u odnosu na većinsku populaciju. Usljed ovoga povećava se stepen diskriminacije i stigmatizacije pripadnika romske populacije. Podaci govore da je etnička distanca prema pripadnicima romske populacije veoma izražena i komparativno na mnogo višem nivou u odnosu na pripadnike bilo koje druge etničke zajednice.²³

²¹ Veza: mjera 3.10.1.26 iz Akcionog plana za Pregovaračko poglavlje 23

²² Veza: mjera 3.10.1.27 iz Akcionog plana za Pregovaračko poglavlje 23

²³ Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u CG 2016-2020, str. 84

Kada je o kulturi i identitetu riječ, istraživanjem iz 2016. godine koje je realizovalo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava utvrđeno je da se u 33% domaćinstava govori isključivo romski jezik. Gotovo 40% romske populacije nedovoljno dobro govori crnogorski jezik. Dodatno, preko 45% Roma ne čita i ne piše na crnogorskom jeziku, uz 20% onih koji čitaju i pišu, ali uz probleme. Kada je o informisanju riječ, podaci govore da nešto ispod 15% Roma jesu u stanju da identifikuju TV emisije na romskom jeziku koje se prikazuju na nacionalnom servisu. S druge strane, uprkos kampanjama koje su sprovedene u prethodnom periodu, manje od 4% Roma je u stanju da se sjeti neke reklame koja promovise prava Roma. Prema tome, nesumnjivo da je i u sferi informisanja potrebno ostvariti određeni napredak.

Sportske aktivnosti su u maloj mjeri zastupljene među pripadnicima romske i egipćanske populacije. Dijelom je to uzrokovano nedostatkom finansijskih sredstava, odnosno niskom ekonomskom moći pripadnika romske i egipćanske populacije. Podizanje svijesti romske zajednice o potrebi razvoja sporta, aktivnog bavljenja sportom i njihovo uključivanje u sportske aktivnosti u značajnoj mjeri utiča na sveobuhvatnu integraciju romske i egipćanske populacije u sve tokove crnogorskog društva.

Način doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema

U skladu sa planovima iz oblasti *Kultura, sport, identitet i informisanje*, doprinos nevladinih organizacija ogledaće se u realizaciji sledećih mjera/ aktivnosti:

- **Izgradnja i jačanje romske i egipćanske kulture i identiteta;**
- **Aktivnosti vezane za unapređenje izdavaštva i mjere usmjerene na značaj romskog jezika;**
- **Podizanje svijesti javnosti o problemima romske i egipćanske populacije u inkluzivnom procesu;**
- **Podizanje svijesti romske i egipćanske zajednice o potrebi uključivanja u sportske aktivnosti i bavljenje sportom;**
- **Uključivanje pripadnika/pripadnica romske i egipćanske populacije u sportske aktivnosti i aktivno bavljenje sportom;**
- **Aktivnosti za očuvanje romskog folklora (tradicionalnih romskih igara);**

Indikator: broj održanih manifestacija, broj izdatih knjiga/časopisa, broj prevedene literature na romski jezik.

Ciljne grupe kojoj će projekti biti namenjeni su:

- Pripadnici/e romske i egipćanske populacije u Crnoj Gori;
- Službenici/e državnih instiucija, lokalnih samouprava;
- Zaposleni u zdravstvenim ustanovama;
- Zaposleni u obrazovnim ustanovama;
- Predstavnic/e civilnog sektora;
- Akteri/ke u implementaciji Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020;
- Akteri/ke za pisanje i implementaciju Lokalnih akcionih planova za inkluziju Roma i Egipćana;
- Građani/Građanke u Crnoj Gori;
- Mediji .

Prednost će imati projekti koji će biti usklađeni sa mjerama iz Strategije za socijalnu inkluzije Roma i Egipćana 2016-2020 , Lokalnim Akcionim planovima za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana i mjerama iz Pregovaračkog poglavlja 23, Preporukama sa seminara „Inkluzivno društvo: „Unapređenje socio-ekonomskog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori““ iz 2018. godine, kako bi se iste ispunile.

Projekti u cilju realizacije kvalitetnih aktivnosti mogu biti i partnerski.

Podaci (analize, studije, statistički izvještaji, itd.) koji pojašnjavaju navedeni problem	Izvor(i) podataka
<ol style="list-style-type: none">1. Izvještaji o sprovođenju Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016 – 2020 za 2016, 2017., 2018. i 2019. godinu;2. Istraživanje „Socijalni položaj i socijalna inkluzija Roma i Egipćana u Crnoj Gori“, 2016. godina;3. Istraživanje višestrukih pokazatelja u romskim naseljima u Crnoj Gori (MICS), 2018. Godina;4. Rezultati istraživanja predstavljeni u publikaciji „Ugovoreni brak jači od zakona“;5. Istraživanje: Odnos građana prema diskriminaciji u Crnoj	<ol style="list-style-type: none">1. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava;2. NVO Centar za romske inicijative uz finansijsku podršku Američke ambasade u Podgorici i Ministarstva za ljudska i manjinska prava;3. Agencija za ispitivanje javnog mnjenja "Damar" – Podgorica;4. Evropska komisija: Izvještaj o Crnoj Gori 2016 /novembar 2016. Pregovori o proširenju;

<p>Gori, 2015. godina</p> <p>6. Izvještaj o Crnoj Gori 2016 /novembar 2016. Pregovori o proširenju;</p> <p>7. Izvještaj Evropske komisije za Crnu Goru za 2018. godinu.</p> <p>8. Istraživanje: Dječje prosjačenje u Crnoj Gori (ključni nalazi i preporuke), CEDEM, septembar 2017. godine.</p> <p>9. Oblici, obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori – Trendovi i analiza, CEDEM, 2018. godina</p>	<p>5. Preporuke sa seminara: „Inkluzivno društvo: „Unapređenje socio-ekonomskog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori““ iz 2018. godine;</p> <p>6. MONSTAT;</p> <p>7. Istraživanja CEDEM-a;</p>
---	---

2.2.Navesti ključne strateško-planske dokumente odnosno propise koji prepoznaju važnost problema identifikovanih pod tačkom 2.1., kao i specifične mjere/djelove tih dokumenata koji su u vezi sa identifikovanim problemima.

Naziv strateškog/planskog dokumenta/propisa	Naziv poglavlja/ mjere/ aktivnosti
<p>1. Zakon o zabrani diskriminacije http://www.mmp.gov.me/biblioteka/zakoni</p> <p>2. Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016 – 2020 i prateći Akcioni planovi http://www.mmp.gov.me/biblioteka/strategije</p> <p>3. Akcioni plan za pregovaračko poglavlje 23 – Pravosuđe i temeljna prava</p> <p>4. Preporuke sa seminara: „Inkluzivno društvo: „Unapređenje socio-ekonomskog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori““ iz 2018. godine.</p>	<p>Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016 – 2020 i prateći Akcioni plan http://www.mmp.gov.me/biblioteka/strategije</p> <p>Uključivanje i poboljšanje socijalne inkluzije Roma/kinja i Egipćana/ki u oblastima:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obrazovanje; • Zdravstvena zaštita; • Antidiskriminacija Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki; • Socijalni status i porodična zaštita (u okviru kog su definisane četiri podoblasti i to: borba protiv nasilja u porodici i nasilje nad ženama; prevencija i suzbijanje prosjačenja; borba protiv trgovine ljudima i sprečavanje sklapanja dječijih nedozvoljenih brakova); • Kultura, sport identitet i informisanje;

	<p>Akcioni plan za pregovaračko poglavlje 23 – Pravosuđe i temeljna prava</p> <p>Napomena: Sve nazive poglavlja/ mjere/ aktivnosti koje će se realizovati navedeni su u tekstu iznad u opisu problema.</p>
--	---

2.3.Obrazložiti na koji način nevladine organizacije mogu doprinijeti rješavanju problema identifikovanih pod tačkom 2.1., koje aktivnosti su prihvatljive za postizanje željenog rezultata, kako se planira praćenje i vrednovanje doprinosa rješavanju pomenutih problema. Navesti konkretne mjerljive pokazatelje/indikatore za praćenje doprinosa nevladinih organizacija rješavanju identifikovanih problema i izvore verifikacije učinjenog.

Opis načina doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema	Konkretni mjerljivi pokazatelji doprinosa nevladinih organizacija	Izvor(i) podataka
<p>Javni konkurs će biti objavljen za sve nevladine organizacije koje će moći da apliciraju sa projektima na ispunjavnju mjera/instrumenata iz Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana 2016-2020, mjera iz Akcionog plana za pregovaračko poglavlje 23 – Pravosuđe i temeljna prava, Preporukama sa seminara: Inkluzivno društvo: „Unapređenje socio-ekonomskog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori“ iz 2018. godine i Deklaracije partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma u okviru procesa proširenja EU potpisane u Poznanju 2019. godine za sljedeće oblasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obrazovanje; • Zdravstvena zaštita; • Antidiskriminacija Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki; 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj finansiranih i sprovedenih programa i projekata iz pojedinih navedenih oblasti; • broj realizovanih mjera/instrumenata iz navedenih oblasti; • broj realizovanih edukacija u realizovanje mjera/instrumenata iz navedenih oblasti • broj realizovanih kampanja u realizovanje mjera/instrumenata iz navedenih oblasti; • broj edukovane djece, roditelja i žena prilikom realizacije navedenih mjera/instrumenata; 	<p>Izvještaj o sprovođenju Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana 2016-2020 i Akcionog plana za 2018.</p> <p>Izvještaj o dodijeljenim finansijskim sredstvima za projekte/programe NVO</p> <p>Štampani i elektronski mediji</p> <p>TV nastupi</p> <p>Radio emisije</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Socijalni status i porodična zaštita (u okviru kog su definisane četiri podoblasti i to: borba protiv nasilja u porodici i nasilje nad ženama; prevencija i suzbijanje prosjačenja; borba protiv trgovine ljudima i sprečavanje sklapanja dječijih nedozvoljenih brakova); • Kultura, sport, identitet i informisanje; <p>Napominjemo da će iz svake oblasti tražiti da se ispune prvenstveno mjere/instrumenti koji su naznačeni u gore navedenim oblastima(u opisu problema) iz strateškog dokumenta. U svim navedenim aktivnostima koje smo naveli u opisu problema, kao partnerske organizacije ili nosoci tih aktivnosti su prepoznate nevladine organizacije. Nevladine organizacije će nuditi rješenja putem apliciranja sa projektima koji će realizovati mjere iz određene oblasti.</p> <p>Zaključci i preporuke sa okruglih stolova, izveštaji, kao i objavljene knjige, časopisi, brošure, biće objavljeni na zvaničnom sajtu Ministarstva za ljudska i manjinska prava.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • broj realizovanih tematskih okruglih stolova/radionica • broj pisanih izveštaja o realizovanim mjerama iz pojedinih oblasti; • broj učesnika koji su učestvovala na pojedinim oblastima u realizovanim mjerama; • broj korisnika u podržanim projekatima; • broj knjiga, časopisa, brošura koji će se pisati; • broj štampanih i elektronskih medija, i tv nastupa; • broj predstavnika romske populacije različitih profila koji su direktno i indirektno uključeni u projekat; • broj vakcinisane djece; • broj obavljenih zdravstvenih pregleda; 	
--	---	--

3. OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA

3.1. Navesti ključne strateške ciljeve iz sektorske nadležnosti čijem će ostvarenju u 2021. godini doprinijeti projekti i programi nevladinih organizacija.

Strateški cilj(evi) čijem ostvarenju će doprinijeti javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija u 2021. godini	Način na koji će javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva (ukratko opisati)
<p>Projekti i programi nevladinih organizacija doprinijeće ispunjavanju planiranih mjera koje su predviđene Strategijom za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana 2016-2020, mjerama iz Akcionog plana za pregovaračko poglavlje 23 – Pravosuđe i temeljna prava, Preporukama sa seminara „Inkluzivno društvo: „Unapređenje socio-ekonomskog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori““ iz 2018. godine kao i Deklaracijom partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma u okviru procesa proširenja EU potpisane u Poznanju 2019. godine.</p> <p>Opšti cilj jeste socijalna inkluzija Roma i Egipćana kroz poboljšanje socio-ekonomskog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori kao i otklanjanje svake neposredne ili posredne diskriminacije prema ovoj populaciji.</p>	<p>„Podržimo socijalnu inkluziju Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki u Crnoj Gori!“</p> <p>Konkurs za finasiranje programa i projekata NVO-a u 2021. godini</p> <p>Programe i projekte će sprovoditi nevladine organizacije koja će doprinijet realizaciji ciljeva i mjera/instrumenata predviđenih Strategijom za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana 2016-2020 mjere iz Akcionog plana za pregovaračko poglavlje 23, kao i preporuke Evropske komisije „Izveštaja o Crnoj Gori 2016“ /novembar 2016., Preporukama sa seminara „Inkluzivno društvo: „Unapređenje socio-ekonomskog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori““ iz 2018. godine kao i Deklaracijom partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma u okviru procesa proširenja EU potpisane u Poznanju 2019. godine, koje treba da se realizuju u saradnji sa nevladinim organizacijama, u oblastima:</p> <ul style="list-style-type: none">• Obrazovanje;• Zdravstvena zaštita;• Antidiskriminacija Roma/ Romkinja i Egipćana/Egipćanki;• Socijalni status i porodična zaštita (u okviru kog su

definisane četiri podoblasti i to: borba protiv nasilja u porodici i nasilje nad ženama; prevencija i suzbijanje prosjačenja; borba protiv trgovine ljudima i sprečavanje sklapanja dječijih nedozvoljenih brakova);

- Kultura, sport identitet i informisanje;

Nevladine organizacije će nuditi rješenja (apliciranjem na konkurs kvalitetnim projektima), koji će realizovati mjere iz određene oblasti, gdje su u Strateškom dokumentom iz pojedinih oblasti prepoznate bilo kao partnerske organizacije ili nosoci tih aktivnosti.

Projektne aktivnosti nevladinih organizacija, imaće značajan uticaj na smanjenje predrasuda i etničke distance prema Romima u Crnoj Gori. U sinergiji sa ostalim aktivnostima i mjerama iz Strateških dokumenata projektima će se doprinijeti trajnom poboljšanju njihovog statusa.

- *Projekti treba da isključivo budu usklađeni sa mjerama iz gore pomenutih oblasti iz Strategije za socijalnu inkluzije Roma i Egipćana 2016-2020, Lokalnim Akcionim planom za Rome i Egipćane, mjerama iz Pregovaračkog poglavlja 23, mjerama iz Izveštaja Evropske komisije, preporukama sa seminara „Inkluzivno društvo: „Unapređenje socio-ekonomskog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori““ iz 2018. godine, kao i ciljevima iz Deklaracije partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma u okviru procesa proširenja EU potpisane u Poznanju 2019. godine.*
- *Projekti u cilju realizacije kvalitetnih projekata mogu biti i partnerski.*

4. JAVNI KONKURSI ZA FINANSIRANJE PROJEKATA I PROGRAMA NVO - DOPRINOS OSTVARENJU STRATEŠKIH CILJEVA IZ SEKTORSKE NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA

4.1. Navesti javne konkurse koji se predlažu za objavljivanje u 2021. godini u cilju doprinosa ostvarenju strateških ciljeva iz sektorske nadležnosti (iz tačke 3.1.), uz prijedlog potrebnih iznosa. Ukoliko postoji mogućnost preklapanja s javnim konkursima iz nacionalnih, sredstava EU ili drugih vanjskih fondova iz nadležnosti neke druge institucije, navesti s kojim organom je potrebno koordinirati oblasti finansiranja.

Naziv javnog konkursa	Iznos	Drugi donatori s kojima je potrebno koordinirati oblasti finansiranja
„Podržimo socijalnu inkluziju Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki u Crnoj Gori!“ Konkurs za finansiranje programa i projekata NVO-a u 2021. godini	400.000,00 €	

4.2. Navesti ko su predviđeni glavni korisnici projekata i programa koji će se finansirati putem javnog konkursa. Ukratko navesti glavna obilježja svake grupe korisnika, njihov broj i njihove potrebe na koje projekti i programi treba da odgovore u 2021. godini.

Opis glavnih grupa korisnika, njihov broj i potrebe
<p>1. Glavni korisnici projekata i programa NVO koji će se finansirati putem predloženog javnog konkursa su:</p> <ul style="list-style-type: none">• Romi/Romkinje i Egipćani/Egipćanke u Crnoj Gori – direktni korisnici projekata – unapređenje i zaštita prava ove populacije;• Vlada Crne Gore – doprinos sprovođenju politika i strateških mjera;• Ministarstvo za ljudska i manjinska prava – doprinos implemantaciji mjera iz Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020;• Službenici/službenice u organima državne uprave - unapređenje znanja i koordinacije, u cilju zaštite i unapređenja prava Roma/kinja i Egipćana/ki u Crnoj Gori;• Lokalne samouprave – doprinos implementaciji politika i strateških mjera na lokalnom nivou;

- NVO – korisnici i implementatori projekata;
- Šira crnogorska javnosti - povećanje svijesti o problematici Roma/kinja i Egipćana/ki u Crnoj Gori

Mediji – direktno uključivanje u promociju aktivnosti i unapređenje znanja o populaciji Roma/kinja i Egipćana/ki u Crnoj Gori

4.3. Navesti očekivani ukupni broj ugovorenih projekata, odnosno ugovora koji se planira zaključiti s nevladinim organizacijama na osnovu javnog konkursa.

Očekivani broj projekata koji se planira finansirati / broj ugovora koje se planira zaključiti s NVO	
Naziv javnog konkursa: „Podržimo socijalnu inkluziju Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki u Crnoj Gori!“ Konkurs za finansiranje programa i projekata NVO-a u 2021. godini.	20 /projekata/ugovora (u zavisnosti od odobrenih sredstava)

4.4. Navesti najviši i najniži iznosi finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu pojedinačnog javnog konkursa navedenog u tački 4.1.

Naziv javnog konkursa:	
Najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 7.000 EURA	Najviši iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 20.000 EURA

NAPOMENA: stavom 4 člana 32ž Zakona o NVO, definisano je: *“Ukupan iznos sredstava koja se na osnovu javnog konkursa mogu dodijeliti nevladinoj organizaciji za finansiranje projekta, odnosno programa, ne može preći 20% od ukupno opredijeljenih sredstava koja se raspodjeljuju na osnovu tog konkursa.”*

5. KONSULTACIJE SA ZAINTERESOVANIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

5.1. Navesti na koji način je u skladu sa važećim propisima obavljen proces konsultovanja NVO u procesu pripreme sektorske analize.

Metoda konsultacija (npr. web, email, konsultativni sastanak, itd.)	Datumi sprovedenih konsultacija	Naziv NVO koje su učestvovala u konsultacijama

6. KAPACITETI ZA SPROVOĐENJE JAVNOG KONKURSA

6.1. Navesti broj službenika/ica i spoljnih saradnika koji će biti zaduženi za sprovođenje javnog konkursa i praćenje realizacije finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija (uključujući najmanje jednu terensku posjetu, prilikom koje će se provjeravati izvršavanje ugovornih obaveza, namjensko trošenje sredstava, te postizanje rezultata planiranih javnim konkursom i odobrenim projektom/programom).

Naziv javnog konkursa	Broj službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija	Imena službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija
„Podržimo socijalnu inkluziju Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki u Crnoj Gori“ Konkurs za finansiranje programa i projekata NVO-a u 2021. godini	3 službenika/službenice	Tatjana Anđelić Ramiz Šahman Hajdana Simović

Ovjera ministra:

_____		_____
Ime i prezime	M.P.	Potpis